

Ämne: Samhällskunskap

Årskurs: 4

Lektionsplanering: Kriminalitet i Samhällskunskap

Koppling till styrdokument

Centralt innehåll	Betygskriterium E	Betygskriterium C
Regler och lagar som styr samhällslivet och individens ansvar.	Eleven kan ge exempel på några regler och deras betydelse för samhällets fungerande.	Eleven kan förklara varför regler och lagar behövs och ge exempel på hur de påverkar individer.
Människors rättigheter och skyldigheter i samhället.	Eleven visar grundläggande förståelse för rättigheter och skyldigheter i olika situationer.	Eleven visar fördjupad förståelse och kan ge exempel från vardagliga situationer.
Hur människors handlingar påverkar andra och samhället.	Eleven kan ge enkla exempel på konsekvenser av olika handlingar.	Eleven kan resonera kring konsekvenser av olika handlingar för både individ och samhälle.

[Lgr22, Samhällskunskap, Åk 4-6]

Lärarledda instruktioner

1. Introduktion till kriminalitet (10 min)

- Definiera vad kriminalitet betyder i enkla ord.
- Ge exempel på saker som är brott, t.ex. stöld, att skada någon, att ljuga för att undvika problem.
- Diskutera varför det finns lagar och regler i samhället.
- Fråga eleverna varför de tror att regler är viktiga.
- Sammanfatta med eleverna om vad som händer om ingen följer regler.

2. Diskussion om påståenden i heta stolen (15 min)

- Presentera påståenden om kriminalitet, som t.ex. "Det är aldrig okej att ta något som inte tillhör dig".
- Låt eleverna sitta i "heta stolen" och reagera på påståendena med ja eller nej.
- Diskutera varför de svarar som de gör.
- Tydliggör att det finns konsekvenser för olagliga handlingar.

3. Grupparbete: Vad händer om... (10 min)

- Ge eleverna scenarier där någon gör något olagligt.
- Eleverna diskuterar i smågrupper vad som händer och hur de kan göra bättre val.
- Sammanfatta gruppernas tankar gemensamt i klassrummet.

4. Rollspel: Säga nej till olagligheter (10 min)

- Öva ihop hur de kan säga nej om någon vill att de ska göra något olagligt.
- Hjälp eleverna att hitta bra uttryck som är tydliga men vänliga.
- Låt elever frivilligt visa sina rollspel för klassen.

5. Avslutning och reflektion (5 min)

- Samla eleverna för en kort reflektion: Vad har vi lärt oss om kriminalitet?
- Fråga vad eleverna kan göra för att följa regler och vara en bra vän.
- Uppmuntra elever att prata med vuxna om de är osäkra på vad som är rätt eller fel.

Ämnesinnehåll

• Regler och lagar

Beskriver vikten av regler i samhället och vilka konsekvenser brott får. Det kan finnas missuppfattningar om att vissa småbrott är ofarliga, men alla brott påverkar någon.

• Ansvar och konsekvenser

Alla har ett ansvar för sina handlingar. Det är viktigt att förstå att att göra fel kan få konsekvenser för både en själv och andra, även om man inte ser det direkt.

• Rättvisa och empati

Att förstå att rättvisa handlar om att alla ska behandlas lika och att det är viktigt att visa empati för andra människor när man funderar på hur man beter sig.

• Att säga nej

Det är modigt och bra att säga nej till något som är fel, även om det kan kännas svårt, och att man kan be om hjälp från vuxna.

• Hjälp och stöd

Vuxna som lärare, föräldrar och polis hjälper till att hålla samhället tryggt och att hjälpa barn som behöver det.

Ordkollen

Ord	Förklaring	Etymologi
Kriminalitet	Allt som är förbjudet enligt lag, brottsliga handlingar.	Från latin "criminalis", som betyder "anknuten till brott".
Lagar	Regler som människor i ett land måste följa.	Från fornsvenska "lagher", besläktat med ordet "lägga".
Brott	En handling som är olaglig och straffas av samhället.	Från fornsvenskan, betyder "överträdelser".
Ansvar	Att vara skyldig att ta hand om något eller någon.	Från fornsvenska "ansvar", betyder ungefär "svar på handling".
Konsekvens	Resultatet eller följden av en handling.	Från latin "consequentia", betyder "det som följer efter".

Diskussionsfrågor

1. Hur tror du det känns för någon som blir bestulen? Varför är det viktigt att respektera andras saker? Hur skulle du vilja att andra gjorde mot dig? Kan man alltid förstå varför någon gör ett brott?
2. Om du råkar göra något fel utan att någon ser det, vad borde du göra då? Hur kan det vara svårt att säga sanningen men ändå viktigt att göra det? Vad tror du händer om man alltid ljugar för att slippa straff?
3. Varför är det ibland svårt att säga nej till kompisar som vill att man ska göra olagliga saker? Hur kan du göra för att våga stå emot? Vilket stöd kan du få från vuxna om du behöver?
4. Kan det finnas situationer där en person som har gjort något fel ändå kan förändras och bidra till samhället? Hur kan vi hjälpa människor att göra bättre val? Varför är det bra att försöka förstå andra människor även när de gjort misstag?

Aktivitet

Eleverna delas in i smågrupper och får varsin kort berättelse om en situation där någon gjort något olagligt, till exempel stöld eller att skada någon. Grupperna diskuterar vad som hände, varför det var fel, och vad personerna kunde gjort istället för att undvika brott. Sedan får grupperna presentera sina tankar för resten av klassen. Efteråt gör vi ett gemensamt rollspel där elever får öva på att säga nej eller hjälpa en kompis som är i en svår situation. Aktiviteten syftar till att ge eleverna verktyg för att tänka kritiskt och fatta bra beslut i vardagen.

Exit-ticket

Fråga	Svar
1. Vad betyder ordet kriminalitet?	Kriminalitet är handlingar som bryter mot lagen.

Fråga	Svar
2. Varför finns lagar och regler i samhället?	För att samhället ska fungera och människor ska känna sig trygga.
3. Vad ska du göra om en kompis vill att du ska stjäla?	Säga nej och berätta för en vuxen om du känner dig osäker.
4. Vad kan hända om man ljuger för att slippa problem?	Man kan få större problem och folk kan sluta lita på dig.
5. Varför är det viktigt att säga sanningen?	För att få hjälp och lösa problem på ett bra sätt.
6. Vad betyder ordet ansvar?	Att ta hand om sina egna handlingar och förstå konsekvenserna.
7. Vad kan vuxna göra för att hjälpa om någon är ledsen?	Vuxna kan lyssna, ge råd och skydda barn från farliga situationer.
8. Hur kan du visa att du är en bra kompis?	Genom att lyssna, hjälpa och respektera varandra.
9. Varför är det fel att skada någon med flit?	Det gör andra ledsna och kan leda till allvarliga konsekvenser.
10. Vad innebär rättvisa?	Att alla ska behandlas lika och få det de har rätt till.

Citat

"Rättvisa är att behandla andra så som du själv vill bli behandlad." – Martin Luther King Jr., 1963.

Detta citat kopplar till lektionen genom att påminna om vikten av att visa respekt och rättvisa mot andra människor i samhället, vilket är grundläggande för att motverka kriminalitet och orättvisor.

"Den som gör fel måste också kunna rätta till sitt misstag." – Okänd.

Citaten ger eleverna en enkel moralisk insikt om att ta ansvar för sina handlingar och att möjlighet till förlåtelse och förändring är viktig i ett rättvist samhälle.

Tags: [Lektion](#)